

Sygn. akt I ACa 903/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 kwietnia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA Iwona Wiszniewska
Sędziowie:	SSA Dariusz Rystał SSA Artur Kowalewski /spr./
Protokolant:	sekr. sądowy Justyna Kotlicka

po rozpoznaniu w dniu 10 kwietnia 2014 r. na rozprawie w S.

sprawy z powództwa M. B.

przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w S.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 9 lipca 2013 r., sygn. akt VIII GC 28/11

oddala apelację,

zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 5.400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

SSA D. Rystał SSA I. Wiszniewska SSA A. Kowalewski

Sygn. akt I ACa 903/13

UZASADNIENIE

M. B. wniósł o zasądzenie od pozwanej Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w S. kwoty 893.737,56 zł. z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu i kosztami procesu tytułem brakującej części wynagrodzenia z umowy o roboty budowlane, którą to wierzytelność powód nabył w drodze przelewu wierzytelności od wykonawcy tych robót Przedsiębiorstwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. (zwanej dalej : „(...”).

Wyrokiem zaocznym z dnia 14 marca 2011 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie uwzględnił powództwo wraz z kosztami procesu w kwocie 10.000 zł., nakładając na pozwaną obowiązek pokrycia nieuiszczonych kosztów sądowych w kwocie 34.687 zł.

W sprzeciwie od ww. wyroku pozwana wniosła o jego uchylenie, oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda na jej rzecz kosztów procesu zaprzeczając, aby spółce (...) przysługiwała w stosunku do niej jakakolwiek wierzytelność.

Wyrokiem z dnia 9 lipca 2013 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie uchylił wyrok zaoczny z dnia 14 marca 2011 r., oddalił powództwo i zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 9.322,40 zł. tytułem kosztów procesu.

Podstawę powyższego orzeczenia stanowiły następujące ustalenia i wnioski:

(...)spółka jawna z siedzibą w M.(dalej: (...)) nabyła od pozwanej trzy działki gruntu o numerach (...) za kwotę 1.049.668 złotych brutto i zobowiązała się na nabytym gruncie wybudować trzydzieści garaży albo zapłacić wyżej wymienioną kwotę. Spółka ta nabyła od pozwanej wierzytelność za kwotę 1.356.965,25 złotych, natomiast zapłaciła tylko część ceny. Spółka (...) rozpoczęła prace związane z budową garaży, jednak nie była w stanie wywiązać się wobec pozwanej z tego zobowiązania. Pozwana postanowiła na zasadzie ugody nabyć od (...) grunt, zwalniając ją z obowiązku zapłaty kwoty 1.049.688 złotych. Warunkiem zawarcia ugody było wskazanie przedsiębiorcy, który dokończy realizację robot.

W dniu 14 grudnia 2006 r. (...) i pozwana zawarli umowę na mocy której spółka (...), w celu zwolnienia się z obowiązku zapłaty ceny wynikającej z warunkowej umowy sprzedaży z dnia 30 marca 2006 r. oraz umowy przeniesienia z dnia 11 maja 2006 r., przeniosła na pozwaną prawo wieczystego użytkowania działek gruntu o numerach (...) a pozwana przyjęła to mienie zwalniając spółkę (...) z ciężącego na niej obowiązku zapłaty kwoty 1.049.688 zł. W § 6 ust. 1 umowy pozwana zobowiązała się w terminie trzech dni od uzyskania pozwolenia na użytkowanie garaży ustanowić na rzecz (...) własnościowe spółdzielcze prawa do 58 garaży, a dodatkowo ustanowić na rzecz cedenta własnościowe spółdzielcze prawa do 32 garaży, które znajdować się będą na działkach (...), a zostaną wybudowane przez (...). Strony umowy postanowiły, że w wkład budowlany zostanie potrącony z wierzytelnością służącą (...) wobec pozwanej za poczynione przez tą spółkę nakłady, na będącej przedmiotem umowy nieruchomości i nakłady na wybudowanie garaży, stanowiące na dzień 14.12.2006 roku 1.013.370,34 zł.

Strony postanowiły, że rozliczenia pomiędzy (...) a spółką (...) stanowiąc będą przedmiot odrębnej umowy.

W dniu 14 grudnia 2006 r. pozwana zawarła z (...) umowę o roboty budowlane wraz z zobowiązaniem do ustanowienia własnościowych spółdzielczych praw do garaży . W punkcie 1 Preambuły do umowy wskazano, że na znajdujących się w użytkowaniu wieczystym pozwanej działkach gruntu o numerach (...) mych w S. przy ul. (...), powstaje zespół 87 garaży oraz oczekuje się na wydanie pozwolenia budowlanego na budowę 33 garaży. Aktualny stan zaawansowania określony został szczegółowo w załączniku nr 1 do umowy, przy czym wartość tych prac na dzień 14 grudnia 2006 r. strony ustaliły na niekwestionowaną kwotę 1.013.370,34 zł. netto, a do rozliczenia bezgotówkowego przez pozwaną w ramach niniejszej umowy pozostała cała ta kwota. W punkcie 2 preambuły wskazano, że pozwana oraz (...) zawarły umowę, na mocy której pozwana sprzedała tej spółce wierzytelność (...) spółki z o.o. w S. na kwotę 1.356.965,25 zł., za cenę w tej wysokości. Z umowy tej wynikało, że część powyższej ceny, w wysokości 100.000 zł., została przez (...) zapłacona a resztę ceny w kwocie 1.256.965,25 zł. spółka ta zobowiązała się zapłacić w następujący sposób: 150.000 zł. z depozytu notarialnego przez współnika (...) K. S. (2), a kwotę w wysokości 1.106.965,25 zł. w terminie do dnia 31.12.2006 roku. Pozwana oświadczyła, że ostatnia z tych kwot nie została przez spółkę (...) zapłacona ani w inny sposób rozliczona. W punkcie 3 preambuły (...) oświadczyła, że w związku z zawartą z umową ze spółką (...) przystępuje wobec pozwanej do długu, o którym w punkcie 2 preambuły.

W punkcie I umowy pozwana zleciła, a (...)przyjęła do realizacji prace wlane polegające na: 1) Dokończeniu realizacji zespołu garażowo - parkingowego, o których mowa w punkcie 1 preambuły, przy czym szczegółowy zakres prac do wykonania określa załącznik nr 2 do umowy, 2) Przełożeniu drogi pod budynkiem nr (...) i zakończeniu drogi osiedlowej, głównej na działce (...) zgodnie z załącznikiem nr 2 do umowy. Po słowach „przy czym szczegółowy zakres prac” znajdowało się słowo: „pozostałych”, jednak zostało wykreślone pismem ręcznym. Powyższe zostało podpisane przez wszystkich podpisujących umowę.

W punkcie II strony umowy postanowiły, że roboty stanowiące przedmiot umowy zostaną wykonane w następującym terminie: a) pierwszy etap czyli prace oznaczone uzyskanym pozwoleniem na budowę numer (...) wydanym przez Prezydenta Miasta S. w dniu 29.01.2004 r. wraz z decyzją z dnia 14.04.2006 r. - do dnia 30.03.2007 r.; b) II etap czyli pozostałe roboty, których rozpoczęcie miało nastąpić w 7 dni od dnia uzyskania pozwolenia na budowę, w terminie 6 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji o pozwoleniu na budowę i nie później niż do dnia 30 września 2007 r.

W punkcie V umowy strony ustaliły wynagrodzenie ryczałtowe netto za wykonanie przedmiotu umowy w kwocie: 1) za wykonanie prac oznaczonych w punkcie 1.1 2.850.000 zł. netto plus Vat, 2) za wykonanie prac oznaczonych w punkcie 1.2 kwotę 218.900 zł. plus Vat.

W punkcie VI.1 umowy jej strony postanowiły, że zapłata wynagrodzenia (...) będzie następować w sposób następujący: 1) kwota 218.000 złotych + Vat z tytułu wynagrodzenia oznaczonego w punkcie V.1.2 potrącona zostanie z przysługującej pozwanej wobec (...) wierzytelnością opisaną w punkcie 2 Preambuły, w związku z jej przystąpieniem do długu zgodnie z treścią punktu 3 Preambuły a potrącenie nie będzie wymagać dodatkowych oświadczeń, zaś skutek umorzenia wzajemnych wierzytelności nastąpi w momencie wystawienia przez (...) stosownej faktury lub faktur ze wskazaniem: „sposób płatności - potrącenie”, 2) celem umorzenia wierzytelności cedenta o zapłatę wynagrodzenia określonego w punkcie V.1.1., jak również celem umorzenia całej wierzytelności o zwrot nakładów, o których mowa w punkcie 1 Preambuły, pozwana zobowiązała się ustanowić na rzecz (...) własnościowe spółdzielcze prawa do 58 garaży o numerach od (...) do (...)włącznie, znajdujących się na działce gruntu nr (...) garaży, które znajdować się będą na działkach (...), jak również dodatkowo pozwana bezwarunkowo wyraziła zgodę na potrącenie z tych przysługującej jej w stosunku do (...) wierzytelności opisanej w pkt. 2 i 3 Preambuły. Własnościowe spółdzielcze prawa do wszystkich lub kolejnych garaży (łącznie 90) ustanowione miały być - po zgłoszeniu żądania (...) – po przekazaniu do użytkownika I-go lub II-go etapu inwestycji i wystawieniu przez (...) stosownych faktur na część wynagrodzenia za wykonane w ramach umowy prace na kwotę odpowiadającą wartości wstępnego wkładu co do przydzielanych garaży, bądź po zgłoszeniu żądania przez (...) i wskazaniu potrącaną część z kwoty wierzytelności, o której mowa w punktach 2 i 3 Preambuły. Każdorazowa zmiana sposobu zapłaty miała być uzgodniona przez strony. Wierzytelność o zapłatę przez pozwaną wynagrodzenia na rzecz (...) miała być potrącana wstępnym wkładem budowlanym należnym od cedenta, przy czym wstępny wkład należny od jednego własnościowego prawa do garażu ustalono na kwotę 23.750 zł. netto, lub miała być potrącana z kwoty wierzytelności, o której mowa w punktach 2 i 3 Preambuły. Skutek umorzenia wzajemnych wierzytelności miał następować z chwilą przydziału garażu, bądź z chwilą wystawienia przez (...) faktury ze wskazaniem „sposób zapłaty - potrącenie”. Skutek umorzenia wierzytelności opisanej w punkcie 1 Preambuły miał następować każdorazowo w chwili złożenia oświadczenia przez (...). W punkcie VI.3 umowy strony postanowiły, że podstawą zapłaty wynagrodzenia będą faktury wystawione przez (...), zawierające zestawienie wykonanych prac budowlanych, przy uwzględnieniu zasad wskazanych powyżej.

W załączniku nr 1 do umowy o roboty budowlane z dnia 14 grudnia 2006 r. w punkcie I wskazano roboty zrealizowane według stanu na dzień 12 grudnia 2006 r: 1) roboty ziemne pod garaże (...) o wartości 67.814,18 zł., 2) konstrukcja garaży (...) o wartości 138.740,24 zł. oraz 1) roboty ziemne pod garaże(...) o wartości 1.766,14 zł., konstrukcja garaży (...) o wartości 754.997,88 zł. W punkcie II wskazano dokumentację o wartości 50.000 zł. Załącznik ten został sporządzony na podstawie inwentaryzacji stanu robót istniejących przed dniem jej zawarcia. Zawierał on zaawansowanie robót wykonanych przez spółkę (...). Wartość robót wskazana w tym załączniku była ustalana po dokonaniu inwentaryzacji.

W załączniku nr 2 do umowy zasadniczej z dnia 14 grudnia 2006 r. określono zakres i wartość robót. W punkcie A określonym jako I etap realizacji określono wartość prac na kwotę 2.029.800 zł. Na realizację tego etapu składały się: I. dokumentacja techniczna na kwotę 50.000 złotych, II. wykonanie zespołu garażowego (...) o wartości 553.000 zł. (roboty ziemne o wartości 67.800 zł., roboty konstrukcyjne o wartości 266.500 zł., roboty wykończeniowe o wartości 219.600 zł.), III. wykonanie zespołu garażowego (...) o wartości 922.200 zł. (roboty ziemne o wartości 1.800 zł., roboty konstrukcyjne o wartości 755.000 zł., roboty wykończeniowe o wartości 165.400 zł.), IV. wykonanie infrastruktury przy (...) o wartości 356.300 zł. (drogi dojazdowe o wartości 153.400 zł., miejsca parkingowe o wartości 152.900 zł.,

zagospodarowanie terenu o wartości 50.000 zł.), V. wykonanie robót branżowych przy (...) o wartości 147.400 zł. (roboty sanitarne o wartości 80.000 zł. i roboty elektryczne o wartości 67.400 zł.). W punkcie B określono II etap realizacji na kwotę 820.200 zł. Na realizację tego etapu składały się: I wykonanie zespołu garażowego (...) o wartości 562.000 zł. (roboty ziemne, roboty konstrukcyjne i roboty wykończeniowe), II infrastruktura przy (...) o wartości 184.500 zł. (drogi dojazdowe, miejsca parkingowe i zagospodarowanie terenu), II roboty branżowe przy (...) o wartości 73.700 zł. W punkcie C określono roboty dodatkowe na kwotę 218.900 zł.

W dniu 19 grudnia 2007 roku pozwana zawarła z (...) aneks nr (...) umowy zasadniczej z dnia 14 grudnia 2006 r. W jego § 1 postanowiono, że strony wykreślą z umowy zasadniczej pkt I/2 oraz punkt II/1b. co ogranicza zakres realizacji przedmiotu umowy do realizacji I etapu zespołu garażowego przy ul. (...) w S.. W § 2 zmieniono termin zakończenia realizacji I etapu robót na dzień 31 grudnia 2007 r. W § 3 aneksu strony wykreśliły z umowy zasadniczej treść punktu V.1 i nadały mu nowe brzmienie: „Strony ustalają za wykonanie przedmiotu umowy wynagrodzenie ryczałtowe netto w kwocie 2.029.800 zł. plus podatek Vat, zgodnie z załącznikiem nr 1 do aneksu, który zastępuje załącznik nr 2 do umowy zasadniczej i stanowi integralną część niniejszego aneksu załącznik nr 2 umowy zasadniczej uważa się za nieważny”. Załącznik nr 1 do aneksu w porównaniu z załącznikiem nr 2 do umowy zawierał niezmienione: punkt A I etap realizacji. Zmieniono punkt B. w którym wskazano drogę dojazdową do garaży (...) o wartości 87.069 zł. oraz zmieniono punkt C na roboty zaniechane I etapu realizacji o wartości 87.068,96 zł. Jako wartość robót wskazano kwotę 2.029.800 zł.

Protokoły odbioru robót zawierały wpisy wykonanych robót narastająco. W rubryce 9 protokołów wskazano wartości robót za poszczególne wymienione prace od początku umowy, w rubryce 10 wskazywano wartość robót wykonanych według stanu na moment poprzedniego protokołu, natomiast rubryka 11 protokołów, która stanowiła różnicę kwot wskazanych w rubrykach 9 i 10, określała wartość robót wykonanych w danym okresie rozliczeniowym. W okresie od 29 grudnia 2006 r. do 27 marca 2007 r. pozwana dokonała odbioru prac obejmujących roboty ziemne i konstrukcyjne zespołów (...), każdorazowo podpisując protokoły odbioru sporządzone według opisanego wyżej schematu.

W dniu 31 grudnia 2007 roku dokonano końcowego odbioru robót i z czynności tej sporządzono protokół. Wpisy w rubryce 10 protokołu dotyczyły prac określonych jako: roboty ziemne (...) na kwotę 67.800 zł., roboty konstrukcyjne (...) na kwotę 103.300 zł., roboty ziemne (...) na kwotę 1.800 zł., roboty konstrukcyjne (...) na kwotę 729.600 zł., drogi dojazdowe wewnętrzne parking na kwotę 10.000 zł. i przyłącze kanalizacyjne na kwotę 14.949,18 zł. W rubryce 11 wpisano roboty konstrukcyjne (...) o wartości 163.200 zł., roboty wykończeniowe (...) o wartości 132.531 zł., roboty elektryczne (...) o wartości 17.400 zł., roboty sanitarne (...) o wartości 20.538 zł., roboty konstrukcyjne (...) o wartości 25.400 zł., roboty wykończeniowe o wartości 165.400 zł., roboty elektryczne (...) o wartości 39.846 zł., roboty sanitarne (...) o wartości 41.000 zł., drogi dojazdowe wewnętrzne przy (...) o wartości 114.057 zł., zagospodarowanie terenu wokół (...) o wartości 50.000 zł., dokumentacja techniczna o wartości 50.000 zł., roboty elektryczne parking o wartości 16.154 zł., roboty sanitarne parking o wartości 18.462 zł., roboty budowlane - parking o wartości 152.900 zł. oraz drogi dojazdowe, wewnętrzne - parking 77.069 zł. Wartość wykonanych i odebranych robót określono na kwotę 1.117.300 zł.

W dniu 9 listopada 2007 r. (...) potwierdziła przekazanie przez pozwaną zaliczki w kwocie 12.200 zł. w celu wykonania dojazdu do garaży z drogi głównej osiedlowej i dwóch lamp.

W okresie od 29 grudnia 2006 r. do 31 grudnia 2007 r. (...) wystawiła pozwanej szereg faktur, oraz złożyła cztery oświadczenia o kompensacie wzajemnych wierzytelności, szczegółowo opisane przez Sąd Okręgowy na stronach 9 – 10 uzasadnienia wyroku (k. 1438 – 1439).

W dniu 29 kwietnia 2008 r. pozwana zawarła z (...) umowę ustanowienia odrębnej własności lokali i przeniesienia własności 39 lokali niemieszkalnych (garaży) położonych w S. przy ul. (...) na działce gruntu o nr (...). W § 6 ust. 1 umowy pozwana oświadczyła, że dokonała całkowitego rozliczenia kosztów budowy budynków. (...) i pozwana oświadczyli, że z tytułu wkładu budowlanego związanego z lokalami niemieszkalnymi oraz rozliczenia całkowitych kosztów budowy prowadzonej na nieruchomości, będącej przedmiotem niniejszej umowy, zapłaciła dotychczas kwotę 926.250 zł. powiększoną o należy podatek od towarów i usług. W § 6 ust. 2 umowy (...) zobowiązała się zapłacić pozwanej kwotę 155.476,23 zł. za udział we współwłasności gruntu związanego z nabywanymi lokalami.

Pismem z dnia 13 lutego 2009 r. (...) wezwała pozwaną do zawarcia ustanowienia odrębnej własności i przeniesienia własności pięciu garaży. Pozwana nie stawiała się do podpisania umowy w wyznaczonym dniu.

W piśmie z dnia 18 lutego 2009 r. (...) oświadczyła pozwanej o uchyleniu się od oświadczenia woli złożonego w umowie z dnia 29 kwietnia 2008 r. o ustanowieniu odrębnej własności lokali i przeniesieniu własności jako złożonego pod wpływem bezprawnej groźby. W odpowiedzi na powyższe pozwana poinformowała, że przeniesienie własności garaży może nastąpić po uregulowaniu zaległości z tytułu faktur na kwotę około 580.000 zł., zakończenia prac związanych z usunięciem usterek oraz zapłaty zaległości z aktu notarialnego Rep. A (...) w kwocie 38.869,47 zł.

W piśmie z dnia 9 marca 2009 r. (...) oświadczyła pozwanej, że odstępuje od umowy o roboty budowlane z dnia 14 grudnia 2006 r. w części dotyczącej zapłaty wynagrodzenia w drodze przeniesienia na nią własności 5 garaży. W kolejnym piśmie z tego samego dnia wezwała pozwaną do zapłaty kwoty 1.255.677,46 zł. w terminie 5 dni kalendarzowych od dnia doręczenia wezwania.

W piśmie z dnia 17 marca 2009 r. (...) złożyła oświadczenie, że potrąca kwotę w wysokości 1.225.677,46 złotych brutto, która według niej stanowiła roszczenie do pozwanej, z kwotą 581.940 złotych brutto, która stanowiła należność przysługującą pozwanej na mocy przedwstępnej umowy ustanowienia odrębnej własności lokali i przeniesienia własności z dnia 11 lutego 2009 r. W uzasadnieniu pisma wskazała, że w wyniku potrącenia do zapłaty pozostała kwota 643.737,46 zł. i wezwała pozwaną do zapłaty tej kwoty. Wezwała też pozwaną do zawarcia umowy przyrzeczonej o ustanowienie odrębnej własności 18 lokali niemieszkalnych (garaży) i przeniesienia ich własności. Termin zawarcia owy określiła na dzień 25.03.2009 r.

Pismem z dnia 22 kwietnia 2009 r. zatytułowanym „sprostowanie do wezwania zapłaty” (...) wezwała pozwaną do zapłaty kwoty 1.475.677,56 zł. w terminie 1 dnia kalendarzowego od doręczenia wezwania. Podtrzymała jednocześnie potrącenie, które wskazała w piśmie z dnia 17 marca 2009 r.

Powód na mocy umowy powierniczego przelewu wierzytelności z dnia 29 lipca 2010 r. nabył od (...) wierzytelność w kwocie 893.737,56 zł. wraz z odsetkami ustawowymi, wynikającą z umowy o roboty budowlane zawartej w dniu 14 grudnia 2006 r. Pismem z dnia 29 lipca 2010 r. powód poinformował pozwaną o umowie przelewu wierzytelności i wezwał ją do zapłaty wierzytelności na rachunek powoda.

W odpowiedzi na wezwanie do zapłaty pozwana wskazała, że wierzytelność ta nie istnieje.

W zakresie oceny materiału dowodowego Sąd Okręgowy wskazał, że w oparciu o tekst umowy z dnia 14 maja 2006 r. ustaleniu podlegał zakres wzajemnych zobowiązań stron. W treści tej umowy szczególnie istotnym było określenie, czy wartość nakładów poczynionych w celu budowy garaży wraz z niezbędnymi urządzeniami na działce (...) zawierała się w kwocie wartości robót określonej w umowie, zwłaszcza w zakresie I etapu robót. Dokumenty w postaci protokołów odbioru wykonanych robót, jakkolwiek nie zawierały informacji o przebiegu robót, jak też szczegółowego wskazania czasu ich wykonania, to jednak w oparciu o reguły logicznego wnioskowania oraz zasady doświadczenia życiowego, pozwalały na przyjęcie, że roboty pomiędzy datą, w której powstały pierwsze protokoły odbioru, a więc dniem 29 grudnia 2006 r., a kolejnymi datami następnymi protokołów odbioru, stwierdzane w tych kolejnych datach, mogły być, ale nie być, wykonane po dniu 29 grudnia 2006 r. Nie można bowiem na ich podstawie jakiego okresu rozliczeniowego dotyczą, ściślej - kiedy był początek okresu, o którym mowa w poszczególnych protokołach. W oparciu o te same kryteria oceny dowodów przyjął Sąd I instancji, że roboty w protokołach z dnia 29 grudnia 2006 r., tylko w niewielkim zakresie mogły być wykonane po dniu zawarcia umowy, skoro pomiędzy tymi datami upłynął okres tylko 15 dni. Co do czasu wykonania innych robót, w szczególności w okresie do dnia 27 marca 2007 r. powód nie przedstawił żadnych dowodów.

Podstawy dokonanych ustaleń faktycznych nie stanowiły wnioski wynikające z dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu budownictwa, bowiem opinia ta nie odwoływała się do wiedzy specjalnej, lecz zawierała niedopuszczalną z punktu widzenia dyspozycji art. 278 § 1 k.p.c. ocenę pozostałych dowodów zabranych w sprawie. W ocenie

Sądu Okręgowego biegły przekonująco wyjaśnił niemożność rozstrzygnięcia powierzonego jemu zagadnienia z wykorzystaniem wiadomości specjalnych ze względu na ograniczony materiał procesowy.

Zeznania przesłuchanych w sprawie świadków oraz strony pozwanej miały w sprawie znaczenie uzupełniające, przy czym Sąd Okręgowy zwrócił uwagę na nieumotywowane przytoczeniem konkretnych okoliczności faktycznych twierdzenie świadka L. S. – ówczesnego prezesa zarządu spółki (...), że pozwana nie rozliczyła się z tą spółką.

Dokonując oceny prawnej roszczenia powoda, wywodzonego z treści umowy o roboty budowlane (art. 647 k.c.) i niekwestionowanej przez pozwaną umowy przeniesienia wierzytelności, Sąd Okręgowy uznał je za bezzasadne. Wskazał, że spór pomiędzy stronami postępowania sprowadzał się do ustalenia, czy umowa z dnia 14 grudnia 2006 r. pomiędzy pozwaną a (...) od której powód nabył dochodzoną wierzytelność i określone w niej wynagrodzenie, dotyczyły wszystkich robót, czy jedynie robót wykonanych przez cedenta powoda. W tym celu niezbędne było ustalenie, czy zakres prac określonych w załączniku numer 1 do powołanej umowy, zawarty jest w zakresie prac wymienionych w jej załączniku numer 2.

Zakres prac, które miał wykonać cedent zostały określone w punkcie I podpunktach 1 i 2 umowy z dnia 14 grudnia 2006 r., który następnie został zmieniony aneksem nr (...) zawartym w dniu 19 grudnia 2007 r. Z literalnej treści tej umowy wynika, że wykonawca zobowiązał się do wykonania robót budowlanych polegających na dokończeniu realizacji zespołu garażowo-parkingowego, o których mowa w punkcie 1 preambuły, przy czym szczegółowy zakres prac do wykonania określa załącznik nr 2 do umowy. Z kolei w zmienionym aneksem punkcie V.1 umowy strony ustaliły wynagrodzenie za wykonanie robót oznaczonych w punkcie 1.1 na kwotę 2.029.800 zł. Na podstawie tej treści umowy, przy pozostawieniu na razie na uboczu faktu, że przed słowami „do wykonania” skreślono słowo „pozostałych”, można byłoby dojść do wniosku, że omawiana umowa i wskazane w niej wynagrodzenie dotyczyły jedynie robót wykonywanych przez cedenta.

Skreślenie słowa: „pozostałych” nastąpiło zgodną decyzją wszystkich, którzy umowę podpisali, to zaś pozwala stwierdzić, że miało określone znaczenie w kontekście interpretacji tej umowy. Niezbędna była identyfikacja tego znaczenia., której Sąd Okręgowy dokonał przy odwołaniu się do reguł wykładni określonych w art. 65 § 1 i 2 k.c. Uznał, że skreślenie to miało powiązać treść pkt 1.1 umowy z jej preambułą. Gdyby tego wykreślenia nie było, to brzmienie punktu 1.1 umowy mogłoby wskazywać, że wynagrodzenie określone w punkcie V.1.1 umowy dotyczy wszystkich robót z załącznika numer 2, oraz że roboty te są w całości innymi niż wymienione w załączniku nr 1. Wykreślenie słowa „pozostałych” należy ocenić jako przejaw wiedzy stron o tym że załącznik numer 2 określa całość robót związanych z realizacją inwestycji, a nie tylko zakresu robót, które miała wykonać (...).

Logiczną – zdaniem Sądu I instancji - konsekwencją powyższego było przyjęcie, że umowa z dnia 14 grudnia 2006 r. dotyczyła, w zakresie określenia wynagrodzenia należnego (...) wszystkich robot, również tych, które zostały wymienione w załączniku numer 1 do umowy, a więc już wykonanych przed jej zawarciem. Wprawdzie nie jest to sytuacja typowa, bowiem zwykle strony umawiają się w sprawie tego, co mają sobie świadczyć w przyszłości, jednak specyfika sytuacji, w jakiej znajdowały się: pozwana, (...) oraz spółka (...), z którą pozwana oraz (...) zawarły tego samego dnia inną umową trójstronną, polegała na tym, że rozliczenia pomiędzy tymi podmiotami wykraczały poza ustalenie wynagrodzenia (...)za to, co wykonać ma ona po dniu zawarcia tej umowy. Wynika to przede wszystkim z porównania treści tych dokumentów i dokonania ich oceny w kontekście pozostałych przeprowadzonych dowodów. W umowie, która została zawarta w dniu 14.12.2006 r. pomiędzy cedentem, pozwaną i spółką (...) strony wskazały, że wierzytelność z tytułu nakładów na wybudowanie garaży wyniosła 1.013.370,34 zł. W zawartej tego samego dnia umowie pomiędzy (...) a pozwaną w punkcie 1 preambuły umowy strony wskazały, że aktualny stan zaawansowania robót określony został szczegółowo w załączniku nr 1 do umowy, a wartość tych prac strony ustaliły na 1.013.370,34 zł., a więc odpowiadającą kwocie wskazanej w umowie z dnia 14 grudnia 2006 r.

Istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy miała ocena i porównanie załącznika numer 2, który zawierał określenie robót zleconych do wykonania przez (...), z treścią załącznika numer 1, który określał zakres oraz wartość robót już wykonanych. Zakres robót wymienionych w załączniku numer 2 zawierał te same pozycje co wskazane

w załączniku numer 1 - w punkcie II dotyczącym prac określonych jako jako (...) roboty konstrukcyjne na zespole garażowym (...) oraz w punkcie III dotyczącym prac określonych jako roboty ziemne i roboty konstrukcyjne na zespole garażowym (...). Korespondowały ze sobą kwoty wskazane w tych pozycjach, bowiem były zbliżone, a przy tym kwoty określone w załączniku nr 1 nie były wyższe niż kwoty określone w załączniku nr 2 (kwota dotycząca robót konstrukcyjnych zespołu garaży (...) wskazana w załączniku nr 1 stanowiła nieco więcej niż połowa kwoty wskazanej w tej pozycji załącznika nr 2). Kwoty określone w załączniku nr 1 były podane z dokładnością do drugiego miejsca po przecinku, zaś kwoty z załącznika nr 2 były zaokrąglone do stu złotych, tym więc należy tłumaczyć niewielkie różnice pomiędzy kwotami za roboty ziemne pod garaże (...) (w załączniku nr 1 - 67.814,18 zł. a w załączniku nr 2 - 67.800 zł.), za roboty ziemne pod garaże(...) (w załączniku nr 1 - 1.766,14 zł. a w załączniku nr 2 - 1.800 zł.) i za roboty konstrukcyjne garaży(...) (w załączniku nr 1 - 754.997,88 zł., a w załączniku nr 2 - 755.000 zł.). Powyższe wskazuje, że kwoty w tych pozycjach wskazane w załączniku nr 2 nie dotyczą dodatkowych robót lecz stanowią całość ich wartości.

O poprawności tego rodzaju wniosku przesądza - zdaniem Sądu Okręgowego - ostatecznie to, że zarówno w punkcie II załącznika numer 1 do umowy o roboty budowlane oraz w punkcie I załącznika numer 2 do tej umowy powtórzona została pozycja dotycząca sporządzenia dokumentacji oraz wskazana identyczna kwota z tytułu. Nie ma żadnych podstaw do stwierdzenia, że (...) miała w zakresie obowiązków wykonawcy robót budowlanych, polegających na dokończeniu realizacji robót, sporządzić dokumentację techniczną o wartości 50.000 złotych. Przeciwnie, w umowie jest mowa o istnieniu pozwolenia na budowę oraz o oczekiwaniu na kolejne pozwolenie w oparciu o złożoną już dokumentację projektową. Nie ma więc wątpliwości, że w załącznikach nr 1 i 2 chodzi o tą samą dokumentację, zaś wymienienie jej w załączniku nr 2 świadczy o tym, że ten załącznik zawierał również prace wymienione w załączniku nr 1.

Wskazał Sąd Okręgowy, że kontrydiktoryjny charakter procesu cywilnego nakładał na strony obowiązek wykazania obowiązków wykazania faktów, w oparciu o które konstruowały one swoje stanowisko procesowe, przy czym zauważył, że wyprzedzający charakter posiada powinność powoda udowodnienia okoliczności prawotwórczych dla dochodzonego roszczenia.

W jego ocenie powód nie udźwignął ciężaru wykazania dochodzonego roszczenia, zaś kluczem do tego było udowodnienie, że należała mu się, obok kwoty wskazanej w załączniku nr 1 do umowy z dnia 14 grudnia 2006 roku, również kwota podsumowująca prace I etapu realizacji inwestycji, wskazana w załączniku nr 2 do tej umowy.

W niniejszej sprawie powód oparł swoje stanowisko na zapisach zawartych w preambule umowy. Nie przedłożył protokołów odbioru poprzedzających protokół końcowy, który - jak się okazało, obejmował cały proces budowy, a więc nie precyzował, kiedy wykonane zostały poszczególne części prac. Z kolei z protokołów przedstawionych przez pozwaną wynika, że cedent powoda - (...), nie wykonał robót na kwotę wynikającą z pierwszej rubryki protokołu końcowego. Nadto z przedłożonych przez pozwaną protokołów wynika, że pierwsze protokoły częściowe zostały sporządzone kilkanaście dni po zawarciu umowy, a następne w dniu 23 stycznia 2007 r. Suma wartości wskazanych w tych protokołach - 927.049,18 zł. odpowiada kwocie wskazanej w protokole odbioru końcowego w pozycji 10. Końcowy protokół odbioru robót zawiera pozostałe roboty na kwotę 1.117.300 zł. Powód twierdził, że wszystkie te roboty zostały wykonane przez (...). Oceniając te dowody w kontekście wystawianych przez strony faktur Vat i składanych przez pozwaną oświadczeń o potrąceniu, protokoły przedłożone przez pozwaną należy ocenić jako wystawione na roboty, które w rzeczywistości zostały wykonane w zakresie określonym w załączniku nr 1 do umowy z dnia 14 grudnia 2006 r. Powód nie przedstawił żadnych dowodów, ani wniosków prowadzących do ich uzyskania z innych źródeł, na okoliczność przebiegu prac wykonywanych przez (...), ich harmonogramu, wartości robót.

Na marginesie Sąd Okręgowy odniósł się do zgłoszonego przez pozwaną zarzutu przedawnienia roszczenia. Strony są przedsiębiorcami, a więc między nimi obowiązuje 3 letni termin z art. 118 k.c. Zgodnie z art. 120 § 1 k.c. bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne. W świetle art. 647 k.c. oraz punktu VI. umowy z dnia 14 grudnia 2006 r., roszczenie o wynagrodzenie stało się wymagalne po dokonaniu odbioru robót, co nastąpiło w dniu 31 grudnia 2007 r. Powód wystąpił z pozwem w dniu 9 grudnia 2012 r., a zatem przed upływem terminu przedawnienia.

W kontekście przedstawionych wyżej rozważań Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że wydany uprzednio wyrok zaoczny winien podlegać uchyleniu, a samo powództwo oddaleniu w całości (art. 347 k.p.c.).

O kosztach procesu Sąd I instancji orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. oraz art. 99 k.p.c. w zw. z art. 98 § 3 k.p.c., przy zastosowaniu § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, uwzględniając to, że koszty dotyczące sprzeciwu i rozprawy zaocznej obciążają pozwaną (art. 348 k.p.c.), a do tych kosztów należało zaliczyć również koszty zażalenia od orzeczenia w sprawie rygoru natychmiastowej wykonalności, które zapadło tylko z tego względu, że orzeczono wyrok zaoczny. Na koszty należne pozwanej składają się więc: kwota 7.200 zł. tytułem wynagrodzenia jednego radcy prawnego oraz kwota 17 zł. tytułem opłaty skarbowej od udzielonego mu pełnomocnictwa, a także kwota 2.105,40 zł. stanowiąca poniesione pozwaną koszty wynagrodzenia biegłego sądowego za sporządzoną opinię (art. 5 ust. 1 pkt 3 u.k.s.c. w zw. z art. 2 ust. 1 u.k.s.c.).

Powyższy wyrok zaskarżył w całości apelacją pozwany M. B., zarzucając:

naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 6 k.c. poprzez jego błędne zastosowanie polegające na przerzuceniu na powoda obowiązków udowodnienia faktów, z których to pozwana wywodziła skutki prawne w odniesieniu do treści protokołów odbiorów częściowych robót objętych załącznikami nr 1 i nr 2 do „umowy o roboty budowlane wraz z zobowiązaniem do ustanowienia własnościowych spółdzielczych praw do garaży” z dnia 14 grudnia 2006 r., przy jednoczesnym błędnym niezastosowaniu przepisu art. 6 kc w odniesieniu do ciężaru dowodowego spoczywającego na pozwanym w związku z zaprzeczeniem przez pozwanego znaczenia literalnej (językowej) treści pkt. VI w zw. z treścią Preambuły do umowy o roboty budowlane z dnia 14.12.2006 r. odnośnie ustalonego przez strony sposobu rozliczenia umowy,

naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 65 § 1 i § 2 k.c. poprzez jego niezastosowanie w odniesieniu do treści umowy z dnia 14 grudnia 2006 r. w zakresie dotyczącym ustalonego przez strony sposobu rozliczenia umowy (pkt. VI w zw. z preambułą umowy) oraz błędnym zastosowaniem tego przepisu do okoliczności dotyczących treści załączników nr 1 i nr 2 do umowy o roboty budowlane z dnia 14.12.2006 r.,

naruszenie przepisów prawa procesowego, które miało istotny wpływ na wynik postępowania, w szczególności, art. 227 k.p.c. w odniesieniu do prowadzenia postępowania dowodowego w zakresie faktów nie mających istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy (odnośnie treści załączników nr 1 i nr 2 do umowy z dnia 14.12.2006 r.) przy jednoczesnym zgromadzeniu przez Sąd dokumentów, lecz nie przeprowadzeniu dowodów dotyczących faktów mających istotne znaczenie dla sprawy w odniesieniu do treści umów z dnia 14.12.2006 r. (umowa o roboty budowlane wraz z zobowiązaniem do ustanowienia własnościowych spółdzielczych praw do garaży z dnia 14 grudnia 2006 r. oraz poprzedzająca ją umowa przeniesienia w formie aktu notarialnego, rep. A numer (...) z dnia 14.12.2006 r.),

naruszenie przepisów prawa procesowego, które miało istotny wpływ na wynik postępowania, tj. art. 232 k.p.c. w zakresie obowiązków pozwanego do przedstawienia dowodów dla stwierdzenia faktów podnoszonych przez pozwanego w sprzeciwie od wyroku zaocznego, szczególnie w odniesieniu do dokumentacji budowlanej związanej z prowadzonym procesem inwestycyjnym oraz dowodów dotyczących zarzutu pozwanej odnośnie innego od literalnej (językowej) treści znaczenia pkt. VI w zw. z treścią Preambuły do umowy z dnia 14.12.2006 r. a dotyczącego ustalonego przez strony sposobu rozliczenia tej umowy,

naruszenie przepisów prawa procesowego, które miało istotny wpływ na wynik postępowania, tj. art. 233 § 1 i 2 k.p.c., odnośnie zebranego w sprawie materiału dowodowego w szczególności w odniesieniu do umów zawartych przez pozwaną w dniu 14.12.2006 r. z cedentem ((...) sp. z o.o. z siedzibą w S. oraz (...) spółka jawna z siedzibą w M.), korespondencji (...) sp. z o.o. kierowanej do pozwanej, korespondencji powoda do pozwanej, błędna ocena zeznań prezesa pozwanej B. C. oraz świadków, a w szczególności świadka A. S., w odniesieniu do ustalonego przez strony sposobu rozliczenia umowy z dnia 14.12.2006 r. o roboty budowlane, pominięcie treści protokołu końcowego odbioru robót z dnia 31 grudnia 2007 r. wskazującego na prawidłowe i terminowe wykonanie przedmiotu umowy z

dnia 14.12.2006 r., przy jednoczesnym badaniu treści protokołów częściowych odbioru robót, których treść nie miała znaczenia dla rozpoznania sprawy wobec faktu dokonania przez pozwaną odbioru końcowego bez zastrzeżeń,

naruszenie przepisów prawa procesowego, które miało istotny wpływ na wynik postępowania, tj. art. 98 kpc, poprzez zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu w tym kosztów wynagrodzenia biegłego sądowego za sporządzoną opinię, która nie została uwzględniona przez Sąd Okręgowy przy wydawaniu wyroku, a sporządzeniu której powód sprzeciwiał się wskazując, że jest ona zbędna w niniejszej sprawie,

sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału.

Wskazując na te zarzuty, szczegółowo rozwinięte w uzasadnieniu apelacji, powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości poprzez utrzymanie w mocy wyroku zaocznego z dnia 14 marca 2011 r., zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje, ewentualnie o jego uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

W odpowiedzi na apelację pozwana wniosła o jej oddalenie i zasądzenie na jej rzecz od powoda kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powoda okazała się bezzasadna.

W okolicznościach niniejszej sprawy nie budzi wątpliwości sądu odwoławczego, że kierunek jej rozstrzygnięcia determinowany jest ustaleniem, czy powodowi (a wcześniej spółce (...)), przysługiwało samodzielne, niezależne od innych wzajemnych zobowiązań stron umowy o roboty budowlane wraz z zobowiązaniem do ustanowienia własnościowych spółdzielczych praw do garaży z dnia 14 grudnia 2006 r., roszczenie wywodzone z treści punktu 1 preambuły do tej umowy. Wniosek tego rodzaju nie wydaje się wymagać pogłębionego uzasadnienia w sytuacji, gdy z jednej strony brak tego rodzaju roszczenia stanowił podstawę merytorycznej obrony pozwanej, z drugiej zaś dochodzona pozwem kwota tytułem ostatecznego rozliczenia tej umowy, została ustalona przy uwzględnieniu tej wierzytelności (1.013.370,34 zł. netto) i jest ona od niej niższa (vide: pozew k.6). Za nieprecyzyjne uznać w tym kontekście należało twierdzenie powoda, jakoby zasadniczym elementem sporu stron był sposób ich wzajemnego rozliczenia, bowiem weryfikacja tego rozliczenia nastąpić może dopiero po uprzednim ustaleniu zakresu wzajemnych zobowiązań stron. Ten zaś, w zakresie istnienia ww. wierzytelności, był niewątpliwie sporny

Syntetyzując na użytek dalszych wywodów obszernie, zawierające szereg powtórzeń stanowisko skarżącego, zawarte zarówno w samej apelacji jak i piśmie procesowym z dnia 7 kwietnia 2014 r., wskazać należy, że wadliwości zaskarżonego orzeczenia upatrywał on przede wszystkim w niewłaściwym zdekodowaniu przez Sąd I instancji okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy poprzez przyjęcie – jako pierwszoplanową – konieczność ustalenia zakresu przedmiotowego robót, do których wykonania zobowiązała się (...) w umowie zawartej z pozwaną w dniu 14 grudnia 2014 r., a w szczególności, czy obejmowały one również roboty wykonane uprzednio przez spółkę (...). Zdaniem powoda kwestia ta jest nieistotna, bowiem roszczenie swoje wywodził on z treści pkt VI.1.2 w zw. z pkt 1 preambuły ww. umowy. Uznał, że w umowie tej strony określiły wiążąco sposób realizacji wzajemnych świadczeń i ich wysokość, a skoro powód wykazał protokołem końcowym odbioru robót z dnia 31 grudnia 2007 r. wykonanie zobowiązania spółki (...) w całości, to tym samym zaktualizowało się uprawnienie do żądania wszystkich przewidzianych w tej umowie świadczeń wzajemnych pozwanej, w tym rozliczenia kwoty 1.013.370,34 zł. netto, wynikającej z pkt 1 preambuły.

Z argumentacją powoda w tym zakresie zgodzić się można jedynie o tyle, że istotnie stanowisko Sądu I instancji jest nie do końca precyzyjne. Kluczową bowiem kwestią – dla dokonania prawidłowej wykładni treści umowy z dnia 14 grudnia 2006 r. – było ustalenie, czy wynagrodzenie wykonawcy określone w pkt V.1.1 tej umowy, w brzmieniu ustalonym aneksem nr (...) z dnia 19 grudnia 2007 r. (k. 31), zawierało także kwotę określoną w pkt 1 preambuły. W sprawie nie jest sporne (zwłaszcza na etapie postępowania apelacyjnego), że kwota 1.013.370, 34 zł. netto, stanowiła wartość

robot budowlanych wykonanych w ramach przedmiotowej inwestycji przez spółkę (...) i nie była należna tej spółce od pozwanej z jakiegokolwiek innego tytułu. W sytuacji zatem, w której kwota ta zawierałaby się w wynagrodzeniu umownym należnym wykonawcy, określonym w pkt V.1.1. umowy, brak byłoby jakichkolwiek podstaw do przyjęcia, na płaszczyźnie elementarnych zasad logiki, że pozwana zobowiązana jest ją – obok pełnego wynagrodzenia – dodatkowo świadczyć. Rację bowiem ma pozwana twierdząc, że prowadziłoby to do sytuacji, w której miałyby dwukrotnie zapłacić tą samą należność, przy braku ekwiwalentnego świadczenia wzajemnego. Nawet zaś powód, obszernie odwołując się do okoliczności towarzyszących umowie i złożeniu – szczególnie przez przedstawicieli pozwanej – zawartych w niej oświadczeń woli, nie twierdzi, że elementem jej zobowiązania było dwukrotne świadczenie kwoty określonej w pkt 1 preambuły. Tego rodzaju interpretacja umowy w oczywisty sposób naruszałaby reguły wykładni oświadczeń woli, przewidziane w art. 65 § 2 k.p.c., które obok elementów wskazanych zarówno przez Sąd Okręgowy jak i skarżącego, uwzględniać muszą podstawowe reguły prawa zobowiązań, w tym wskazaną wyżej zasadę ekwiwalentności świadczeń. Ustalona przez sąd w procesie interpretacji treść oświadczenia woli, nade wszystko cechować się winna logicznością nie tylko formalną, ale nade wszystko funkcjonalną, tj. taką, która poddaje się pozytywnemu sprawdzeniu z punktu widzenia celu i istoty zobowiązania, które oświadczenie to kreowało. Skoro zaś powód nie twierdzi nawet, że umowa z dnia 14 grudnia 2006 r., choćby z uwagi na jej szczególne uwarunkowania, zawarta została przez obie strony świadomie z naruszeniem zasady ekwiwalentności świadczeń wzajemnych, to oczywiste jest, że nadanie jej tego rodzaju znaczenia nie jest możliwe.

W tak opisanych uwarunkowaniach wywody Sądu I instancji nie mogą zostać uznane za indyferentne dla kierunku rozstrzygnięcia sprawy, a zarzut prowadzenia postępowania dowodowego ponad fakty objęte zakresem znaczeniowym art. 227 k.p.c., za skuteczny. Ustalenie bowiem, że w zakresie robót określonych w załączniku nr 2 do tej umowy mieściły się w całości roboty wykonane uprzednio przez spółkę (...) o wartości 1.013.370,34 zł. netto, opisane w załączniku nr 1, wprost bowiem oznaczać musiało, że wynagrodzenie wykonawcy określone w pkt V.1.1 umowy, zawierało także kwotę określoną w pkt 1 preambuły, zwłaszcza jeśli zważyć, że wynagrodzenie to odpowiadało zakresowi robót określonemu w załączniku nr 2, także w brzmieniu nadanym aneksem nr (...). Za zbędne przy tym uznać należało ponawianie argumentacji, która doprowadziła Sąd Okręgowy do tego rodzaju ustalenia, jak i jej szczegółowe uzupełnianie w sytuacji, gdy apelujący okoliczności te w apelacji bądź to wprost (w zakresie zakresu robót) lub w sposób milczący (co do ich wartości) przyznaje. Wskazać jedynie w tym zakresie należy, że wbrew wywiodom apelacji, istotne znaczenie dla tego rodzaju ustalenia posiadała ocena treści protokołów częściowych i wystawianych przez (...) faktur. Pozwalała bowiem ona odtworzyć sposób realizacji przez cedenta i pozwaną umowy, co stanowi jedną z przesłanek faktycznych uwzględnianych przy wykładni oświadczeń woli zawartych w umowie (tak min. Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z dnia 5 marca 2014 r., I ACa 1155/13). Co się zaś tyczy tak eksponowanego w apelacji końcowego protokołu odbioru z dnia 31 grudnia 2007 r., skrzętnie pomijając skarżąca, że w załączniku nr 1 do tego protokołu, zawierającego zestawienie wykonanych elementów robót i ich wartości, zawarte są tożsame pozycje jak w załączniku nr 1 do umowy z dnia 14 grudnia 2006 r., zaś sumaryczna wartość całości wskazanych w nim robót jest zgodna z wynagrodzeniem określonym w aneksie nr (...), co w oczywisty sposób wspiera poprawność wyводу Sądu I instancji.

W konsekwencji nie mogła podlegać skutecznemu podważeniu dokonana przez Sąd Okręgowy wykładnia umowy z dnia 14 grudnia 2006 r. prowadząca do wniosku, że nie kreowała ona odrębnego, od obowiązku zapłaty określonego w niej wynagrodzenia, zobowiązania pozwanej do zapłaty kwoty wynikającej z punktu 1 preambuły, bowiem kwota ta stanowiła część tego wynagrodzenia. Wbrew przy tym skarżącemu, Sąd I instancji nie uchybił zasadom rozkładu ciężaru dowodu i to zarówno w aspekcie formalnym (art. 232 k.p.c.), jak i materialnym (art. 6 k.c.). Nie jest bowiem tak, jak wskazuje apelujący, jakoby jego obowiązek aktywności procesowej w zakresie postępowania dowodowego ograniczał się do przedstawienia dokumentów (w tym umowy i protokołu odbioru końcowego), a skoro pozwana zaprzeczała literalnej treści tej umowy, to na niej spoczywał obowiązek wykazania, że nie jest ona zgodna z rzeczywistością wola stron. Abstrahując od kwestii dopuszczalności dowodu na tzw. okoliczności negatywne zauważyć trzeba, że to pozwana wywodziła określone skutki prawne z tej umowy i to ona winna wykazać, że jej treść kreuje dochodzone pozwem roszczenie. Brak jest przy tym jakichkolwiek jurydycznych podstaw do przyjęcia tezy, że w procesie, którego istotny element stanowi dokonanie wykładni oświadczenia woli, obowiązują jakieś szczególne reguły aktywności

stron, w szczególności zmodyfikowane tym, która z nich powołuje się na literalne brzmienie umowy. Innymi słowy, powołanie się na dosłowne brzmienie umowy nie niweczy obowiązku wykazania prawdziwości tego twierdzenia, na co wskazuje choćby dyspozycja art. 65 § 2 k.p.c. niewatpliwie nie nadająca regułom wykładni językowej znaczenia pierwszoplanowego.

Niezależnie od przestawionej wyżej argumentacji wyjaśnić należy powodowi, że zasady rozkładu ciężaru dowodu aktualizują się (znajdują zastosowanie) dopiero w fazie wyrokowania i nie dotyczą fazy prowadzenia postępowania dowodowego. Oznacza to, że dopiero po przeprowadzeniu tego postępowania i zamknięciu rozprawy, sąd dokonuje oceny całokształtu materiału procesowego (w tym dowodów) i na tej podstawie ustala fakty, posiadające prawotwórcze znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy. W okolicznościach niniejszej sprawy, w wyniku tak opisanych czynności dokonane zostało pozytywne ustalenie treści umowy łączącej strony, odmiennej niż wskazywana przez skarżącego. Nie jest zatem tak, jakoby zasadniczą podstawą wyrokowania stanowiło odwołanie się do tych zasad. Miały zaś one zaś znaczenie o tyle, że wynikały z nich negatywne dla powoda konsekwencje procesowe w związku z niewykazaniem prawdziwości swojej wersji w tym zakresie. Podkreślić w tym miejscu po raz kolejny należy, że wobec ustalenia, że kwota wskazana w pkt 1 preambuły zawierała się w wynagrodzeniu określonym w pkt V.1.1. umowy, powód mógłby skutecznie powoływać się na literalne brzmienie pkt VI umowy tylko wówczas gdyby udowodnił, że zgodną wolą i zamiarem obu umawiających się stron, było nałożenie na pozwaną obowiązku dwukrotnego świadczenia o wartości określonej w pkt 1 preambuły. Wymagałoby to wszakże zaoferowania dowodów, które z punktu widzenia kryteriów ich oceny określonych w art. 233 § 1 k.p.c., pozwalałyby na skuteczne zniweczenie opisanych wyżej wniosków, wynikających zarówno z elementarnych zasad logiki, jak i podstawowych zasad prawa zobowiązań. Jakichkolwiek dowodów w tym zakresie skarżący wszakże nie zgłosił. Zamiast tego, w obszernych wywodach apelacji, rozwiniętych dodatkowo w piśmie procesowym z dnia 7 kwietnia 2014 r. przedstawił argumentację, która z rzeczą krytyką poprawności wyводу Sądu Okręgowego nie pozostaje w jakimkolwiek związku. Odnosząc się syntetycznie do jej zasadniczych elementów wskazać należy, że to, iż (...) wykonała umowę w żadnym razie nie oznacza, że należały jej się inne należności, niż wynikające z ustalonej treści tej umowy. Podobnie indyferentne są okoliczności poprzedzające zawarcie tej umowy, w tym związane z trójstronną umową zawartą przez (...), (...) i pozwaną. Okoliczność, że spółki te miały się odrębnie rozliczyć, co jest całkowicie zgodne z zasadami logiki (wobec uzyskania przez (...) legitymacji do domagania się wynagrodzenia za roboty wykonane przez (...)), także nie wskazuje na to, że pozwana miała rozliczyć z cedentem to wynagrodzenie dwukrotnie. Z faktu zaś, że – jak wywodzi skarżący – przesłuchani w sprawie świadkowie, pracownicy pozwanej i prezes jej zarządu wskazali, iż autorką umowy była pozwana, nie wynika, że zobowiązana była ona do świadczenia kwoty ponad 1.000.000 zł. wyżej, niż wartość robót wykonanych przez (...) i jej poprzednika. Symptomatyczne jest, że w stanowisku skarżącego nie sposób dostrzec jakiegokolwiek argumentacji, która wprost stanowiłaby próbę racjonalizacji przyjęcia tak istotnej dysproporcji świadczeń stron umowy z dnia 14 grudnia 2006 r., której zaistnienie nie może budzić jakichkolwiek wątpliwości. Mówiąc wprost, powód skrzętnie pomija wyjaśnienie, za jakie świadczenie wzajemne (...) lub spółki (...) (w znaczeniu materialnym, a nie formalnym) pozwana miałyby rozliczyć kwotę określoną w pkt 1 preambuły, ponad zobowiązanie do świadczenia tej należności wynikające z pkt V.1.1. umowy. Pominięcie w jego wywodach tego kluczowego elementu, wprost niweczy jego logiczność i komplementarność, czyniąc go oderwaną od istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy projekcją stanu faktycznego, w oparciu o który – w jego ocenie – sądy obu instancji winny wyrokować.

W tak opisanych uwarunkowaniach faktycznych i prawnych nie mógł się ostać zarzut naruszenia przez Sąd Okręgowy zasad oceny dowodów przewidzianych w art. 233 § 1 k.p.c. i będący jego konsekwencją zarzut dokonania wadliwych ustaleń faktycznych. Zarzuty te ufundowane bowiem zostały na wadliwym założeniu, jakoby kwestią o fundamentalnym dla rozstrzygnięcia sprawy znaczeniu było zagadnienie sposobu rozliczenia stron. Tymczasem, jak wyżej wyjaśniono, charakter niewatpliwie wyprzedzający w stosunku do tego zagadnienia posiadało to, jakie wzajemne świadczenia powinny podlegać takiemu rozliczeniu. Ustalenie nieistnienia wskazywanego w pozwie zobowiązania pozwanej niweczyło potrzebę oceny, jak winno być ono rozliczone.

Godzi się w tym miejscu marginalnie zauważyć, że postulowany przez skarżącego ściśle literalny sposób wykładni umowy z dnia 14 grudnia 2006 r., także nie pozwalałby na uwaglednienie powództwa. Zgodnie z pkt 6 ust. 3 tej umowy

podstawę wypłaty jakiegokolwiek wynagrodzenia stanowić mogły wyłącznie faktury wystawione przez wykonawcę, sporządzone według przewidzianych w umowie zasad. Innymi słowy, strony uzależniły powstanie stanu wymagalności wynagrodzenia, o którym mowa w art. 455 k.c., od dokonania przez wierzyciela (tu: (...)), tego rodzaju czynności. Tymczasem w okolicznościach przedmiotowej sprawy nie jest kwestionowane to, że (...), nie wystawiła i nie przekazała pozwanej faktury, obejmującej w sposób odrębny wierzyciela, o której mowa w pkt 1 preambuły. Oznaczać to w konsekwencji musi, że nie stała się ona wymagalna, a jej dochodzenie (gdyby nawet hipotetycznie przyjąć jej istnienie) było przedwczesne.

Sąd Apelacyjny nie podzielił zarzutu skarżącego co do naruszenia przez Sąd I instancji dyspozycji art. 98 k.p.c., co miałoby przejawiać się w uznaniu za koszt celowy i niezbędny wydatków poniesionych na przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego w sytuacji, gdy dowód ten okazał się nieprzydatny dla rozstrzygnięcia sprawy, a przeciwko jego przeprowadzaniu powód konsekwentnie oponował. Skarżący nie dostrzega bowiem, że kwalifikacja określonego kosztu, z punktu widzenia kryteriów określonych w art. 98 § 1 k.p.c., dokonywana jest wyłącznie na dzień dokonania czynności generującej ten koszt. Nie jest zatem dopuszczalne kwestionowanie celowości wydatku poniesionego na przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z punktu widzenia okoliczności zaistniałych ex post, tj. merytorycznej przydatności tego dowodu dla rozstrzygnięcia sprawy. Godzi się przy tym podkreślić, że Sąd Okręgowy zdyskredytował przydatność tego dowodu nie tylko dlatego, że biegły wkroczył w sferę zastrzeżoną do wyłącznej kompetencji sądu, ale również z tej przyczyny, że wydanie opinii odwołującej się wyłącznie do wiedzy specjalnej nie było możliwe z uwagi na brak pełnej dokumentacji źródłowej obrazującej przebieg procesu inwestycyjnego. Tego zaś rodzaju stwierdzenie biegłego, że sporządzenie opinii zgodnej z art. 278 § 1 k.p.c. nie jest możliwe, mogło nastąpić dopiero po dopuszczeniu tego dowodu i przystąpieniu przez biegłego do pracy, z czym wiązało się powstanie prawa do żądania wynagrodzenia, o czym przesądza treść art. 89 ust. 1 k.s.c. Nie jest również tak, jakoby kwestionowanie potrzeby przeprowadzenia określonego dowodu, co do zasady wyłączało obowiązek poniesienia związanych z tym kosztów, według zasady odpowiedzialności za wynik sprawy. Podstawowym uprawnieniem strony, stanowiącym gwarancję prawidłowej ochrony jej praw podmiotowych, jest możliwość swobodnego zgłoszenia wniosków dowodowych, których zasadność podlega każdorazowo ocenie sądu. To sąd zatem, a nie strona jest tym organem procesowym w którego kompetencji pozostaje decyzja o dopuszczeniu określonego dowodu, z czym może być związane powstanie określonych kosztów. Podkreślić przy tym wypada, że analiza akt sprawy nie potwierdza stanowiska powoda, jakoby konsekwentnie sprzeciwiał się on przeprowadzeniu dowodu z opinii biegłego. Na rozprawie w dniu 3 stycznia 2012 r. wskazał bowiem jedynie, że nie zostały przedłożone niezbędne do sporządzenia opinii materiały źródłowe (k. 1265), zaś w dalszych pismach procesowych kwestionował zgłoszoną przez pozwaną tezę dowodową i proponowany przez nią wybór osoby biegłego (k. 1333 – 1334). Powód, co wynika z oświadczenia pełnomocnika pozwanej złożonego na rozprawie w dniu 25 listopada 2011 r. mógł zapobiec przeprowadzeniu tego dowodu gdyby przyznał, co uczynił wprost dopiero na etapie postępowania apelacyjnego, że zakres robót objętych załącznikiem nr 1 pokrywa się (choćby w części) z zakresem wskazanym w załączniku nr 2 (k. 1241). W konsekwencji sugestia, jakoby na przeprowadzenie tego dowodu nie miał on jakiegokolwiek wpływu, jawić się musi jako niezgodna z rzeczywistym stanem rzeczy.

Z opisanych wyżej przyczyn Sąd Apelacyjny doszedł do przekonania, że zaskarżone orzeczenie w całości odpowiada prawu, skutkiem czego orzekł jak w punkcie I sentencji, na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 98 § 1 I 3 k.p.c. I art. 99 k.p.c., ustalając wysokość wynagrodzenia pełnomocnika powoda w tym postępowaniu w wysokości stawki minimalnej, w oparciu o § 6 pkt 7 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U.2013.490 j.t.).

SSA A. Kowalewski SSA I. Wiszniewska SSA D. Rostał